

Inbreng Provincies in de mkb dienstverleningsagenda

14 maart 2025

Interprovinciaal Overleg

Inbreng Provincies in de mkb dienstverleningsagenda

In 2022 presenteerde het Nederlands Comité voor Ondernemerschap het advies [Dienstbare Dienstverlening](#) dat aanbevelingen bevat om de (semi) publieke ondersteuning van het mkb te verbeteren. Het Comité constateert dat veel goed gaat maar dat ook verbeteringen nodig zijn: dienstverlening vanuit de verschillende overheden sluit onvoldoende aan op de vraag van de ondernemer; er is een zo groot en divers aanbod dat ondernemers het niet meer overzien of het aanbod sluit niet aan bij hun behoefte; en ook stemmen de aanbieders van publieke dienstverleners hun aanbod en dienstverlening onvoldoende op elkaar af. Rob Schouten is hierna in opdracht van EZ aan de slag gegaan om invulling te geven aan het advies. Hieruit is de [Actieagenda mkb-dienstverlening 2024-2026](#) voortgekomen.

De Actieagenda heeft tot doel om de komende jaren een vraaggestuurd stelsel van publieke dienstverlening te realiseren dat 100.000 mkb ondernemers bereikt, activeert en ondersteunt om de juiste keuzes te maken bij het toekomstbestendig maken en houden van hun bedrijf. Er zijn zes actielijnen gedefinieerd waarbij korte en langere termijn acties zijn beschreven. Partners op regionaal en landelijk niveau werken samen met EZ aan plannen en acties voor 2024 en daarna.

De provincies en het IPO spelen een actieve rol bij de uitvoering van de Actieagenda. Sinds 2011 zijn de provincies verantwoordelijk voor de regionale economie. Provincies kennen de regionale context en zijn daardoor goed in staat om de dienstverlening in de regio te coördineren, faciliteren en waar nodig aan te jagen.

In deze notitie geven de provincies aan hoe ze kunnen bijdragen aan de Actieagenda.

Uitgangspunten provincies

De betrokkenheid van de provincies bij de Actieagenda kent een aantal uitgangspunten:

- De dienstverlening voor het mkb moet overzichtelijker en eenvoudiger worden.
- We nemen het vraagstuk van mkb-dienstverlening serieus en zijn ermee aan de slag.
In elke provincie is sprake van een bepaalde vorm van ondernemersdienstverlening, waarbij elke provincie zijn eigen rol pakt, op basis van de couleur locale.
- We beogen dat de instrumenten en programma's die wij (en de partners in de regio) aanbieden en in de toekomst mogelijk nog ontwikkelen beter zullen aansluiten bij de behoeften van het mkb en daardoor effectiever kunnen worden ingezet.
- Verschillende provincies hebben dienstverleningsstructuren in de regio opgezet. Wij streven na dat EZ dan wel andere departementen hier meer gebruik van gaan maken en hier ook in willen investeren.
- Het totaalaanbod van de mkb-dienstverlening is omvangrijk en divers. Naast door provincies (mede) gefinancierde 'loketten' zijn er het Rijk, gemeenten, brancheorganisaties, commerciële dienstverlening en landelijke uitvoeringsinstanties (bv KvK en RVO), die dienstverlening aan het mkb aanbieden. Dit vraagt om een goede afstemming op regionaal niveau.
- Bij Kansenkaart 1 uit de Actieagenda ligt de focus op ondernemerscommunities. De inschatting vanuit de provincies is dat dit een zinvolle aanpak kan zijn, maar dat voor de realisatie van transitievraagstukken ook andere aanpakken nodig zijn.

Hoe wordt mkb-dienstverlening vormgegeven door provincies?

In 2024 heeft Erwin Hoogland als IPO-portefeuillehouder mkb-dienstverlening gesprekken gevoerd met collega-gedeputeerden in alle provincies. Uit de gesprekken komt naar voren dat alle provincies een eigen inkleuring hebben van het regionaal-economisch beleid, maar dat er ook veel overeenkomsten zijn die kansen bieden om de krachten te bundelen en van elkaar te leren.

De primaire focus is gericht op brede welvaart en de sleutelwoorden zijn gezond, welzijn, schoon/groen, toekomstgericht en impact. Belangrijke vraagstukken zijn versterken en stimuleren van ondernemerschap en het vestigingsklimaat, samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt,

stimuleren van innovatiekracht en het benutten van de economische kansen rondom de maatschappelijke opgaven.

Iedere provincie heeft beleid dat is gericht op de transitievraagstukken zoals ruimte, innovatie, circulaire economie, digitalisering en arbeidsmarkt. En ook thema's als financiering, dataficatie, internationalisering en familiebedrijven worden door enkele of meer provincies opgepakt. Hierbij worden (via de ROM's) o.a. innovatiefondsen, start-up initiatieven, campussen en hubs betrokken. Provincies werken hierop samen met en vanuit deelregio's.

Het mkb-beleid in provincies is onder te verdelen in drie verschillende maar vergelijkbare werkwijzen (zie ook kader):

1. Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel en Flevoland investeren zelf in een eerstelijns ondersteuningsstructuur.
2. Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland, Zeeland en Limburg investeren niet in een eerstelijnsstructuur maar hebben wel expliciet mkb-beleid met een uitvoeringsagenda gericht op het brede mkb.
3. Noord-Holland en Brabant richten zich op het innovatieve bedrijfsleven.

Verschillende provincies zijn bezig met het verder structureren van de contacten met het bedrijfsleven, in de vorm van bv een mkb-commissie, regionale bijeenkomsten, structureel overleg met ondernemingsorganisaties en stimuleren van ondernemersgemeenschappen. Ondernemers weten nog niet altijd wat ze van de provincie mogen verwachten, constateren ook de provinciale bestuurders. In provincies met eerstelijnssteun speelt vraaggestuurd werken al een belangrijke(r) rol en is er ook goed inzicht in de behoefte van het mkb.

Vanuit MKB-Nederland wordt aangedrongen op uniforme ontsluiting van alle provinciale regelingen/programma's, het voorkomen van overlap en consistentie in beleid.

In een aantal kleinere provincies is een beweging gaande om mkb-dienstverlening organisatorisch te koppelen aan de ROM of heeft de ROM zelf een belangrijke functie richting het innovatieve en ook brede mkb.

Het versterken van gemeentelijk accountmanagement wordt door verschillende provincies ook als een

belangrijk aandachtspunt genoemd, omdat gemeenten doorgaans het eerste aanspreekpunt zijn voor ondernemers. De omvang van een provincie speelt soms een rol bij het provinciaal contact met gemeenten, dat varieert van intensief tot gestructureerd direct en indirect contact. Ook zijn provincies aangesloten op de zes pilot projecten die momenteel door gemeenten (G40/VNG) in nauwe samenwerking met EZ worden uitgevoerd.

Voorbeelden van eerstelijnsorganisaties:

- **Fryslân:** YnBusiness
- **Groningen:** GroBusiness
- **Drenthe:** IkBenDrentsOndernemer
- **Overijssel:** Kennispoort/NovelT/Ondernemershuis Stedendriehoek
- **Flevoland:** MKB Schakelteam/Programma accountmanagement Horizon

Voorbeelden uit groep 2 en 3:

- **Gelderland:** Regionale Centra voor Technologie, Food Valley Campus en Novio Tech Campus
- **Utrecht:** Utrecht Talent Alliantie, regionaal samenwerkingsplatform met KvK, OMU
- **Limburg:** Maastricht Health Campus, Sittard-Geleen Brightlands Chemelot Campus, Heerlen Brightlands Smart Services Campus en Brightlands Campus Greenport Venlo
- **Zeeland:** Dockwize en Campus Zeeland
- **Noord-Brabant:** Rewin, Midpoint, AgriFood Capital en Brainport
- **Noord-Holland:** GO-NHI, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN), PIM en het Innovatiefonds Noord-Holland

Daarnaast zijn er in alle provincies voorbeelden van aanvullende, ondersteunende structuren, variërend van diverse regionale en thematische samenwerkingsverbanden tot regionale hubs, waar samenwerking plaatsvindt tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijs:

- Economic Boards
- Locaties voor Startups/scaleups
- Polymer Science Park
- Campusachtige organisaties
- EDIH's
- Vereniging circulair Friesland
- Groeibuzz programma Horizon
- Circo tracks
- Connectr (Energy-cluster/Netcongestie)
- Manifest Werken en Ontwikkelen in Noord-Holland 2030

Nog meer inspirerende voorbeelden:

- **Regionale afstemming.** Utrecht heeft een structurele afstemming met de KVK, gemeenten en regionale partners als hogeschool en ROM Utrecht. De diverse accounthouders komen drie tot vier keer per jaar bijeen om hun dienstverlening onderling af te stemmen, best practices uit te wisselen, van elkaar te leren.
- **Online portaal.** Zeeland heeft sinds kort het portaal Toekomstig Bestendig Ondernemen
- **Noord-Holland.** De provincie stimuleert circulair ondernemen door nauwe samenwerking met circulaire ondernemers en de regioversnellers o.l.v. de circulair Ambassadeur.
- **Ecosysteemontwikkeling/Zuid-Holland:**
 - De provincie kiest voor een aanjagende en sturende rol en wil laten zien wat er nodig is. Aanpak is gericht op het leggen van verbindingen (ketenaanpak) en het vergroten van de vindbaarheid van dingen die belangrijk zijn voor ondernemers, zoals circulair, emissieloos, cyberveiligheid
 - Er is een lerend netwerk opgericht met EZ, KVK, RVO en de grote gemeenten. Dit vanuit de ecosysteem benadering. Hoe krijg je grip op het proces om ondersteuning aan het mkb in het netwerk goed te organiseren? In het lerend netwerk wordt er één samenhangende strategie ontwikkeld.
 - Er wordt gewerkt aan het organiseren van de werkgeversorganisaties en branches: hoe kunnen we zorgen dat we meer in samenhang opereren richting de achterbannen?
- **Noord-Brabant:**

Focus ligt expliciet op het versterken van het stuwende mkb en de innovatieve koplopers, vanuit de filosofie dat dit de grootste impact (spin-off) heeft op de rest van het bedrijfsleven. Het gaat hierbij om ondernemingen die relevant zijn voor het ecosysteem (business to business). Inmiddels zijn er tien Innovatiecoalities.

Rol van de provincies in het verbeteren van de mkb-dienstverlening

In nauwe samenwerking met het Rijk en gemeenten, het onderwijs en het bedrijfsleven willen de provincies de mkb-dienstverlening in de regio's verbeteren. Daarbij kijken we naar diverse interessante regionale initiatieven (zie kader en bijlage).

Voor realisatie van onze provinciale opgaven ondersteunen provincies het mkb direct en hebben provincies tegelijkertijd het mkb nodig voor het verder brengen van veranderopgaven, zoals bv duurzaamheid en circulair. Iedere provincie geeft hier vanuit haar eigen beleid invulling aan.

Met andere partijen zoals KVK en RVO willen we afspraken maken over hoe de mkb-ondersteuningsstructuur van provincies zich verhoudt tot de inzet van andere organisaties, zodat deze structuur goed verankerd blijft in het regionale ecosysteem en van toegevoegde waarde blijft. Wij doen dit niet alleen, maar zijn een belangrijke actor in de oplossingen.

Het doel is om vragen van ondernemers goed en snel door de juiste partij van antwoord te voorzien. Tevens willen we dat meer ondernemers gebruik gaan maken van de mkb-dienstverlening en ontwikkelstappen gaan zetten die goed zijn voor de individuele ondernemer én bijdragen aan een toekomstbestendige en duurzame economie. In diverse provincies en regio's is het gesprek tussen de partijen opgestart. In de komende tijd zal duidelijk worden wat er nog moet gebeuren.

Concreet gaan we het volgende doen:

- Er zijn stevige verschillen tussen regio's. Die respecteren wij. Naast verschillen kijken we naar wat we gemeenschappelijk hebben, wat ons bindt en waarop we elkaar beter kunnen maken.
- We gebruiken de uitkomsten van de [Regioscan Digitalisering](#) om te leren hoe we ons beleid efficiënter en effectiever vorm kunnen geven. Op basis van deze ervaringen willen we met provincies bekijken welke andere thema's we hierna kunnen oppakken, bijvoorbeeld circulair.
- Wij gaan vanuit onze eigen rol een actieve bijdrage leveren aan de zes regionale projecten die nu door gemeenten (G40/VNG) worden opgezet. Daarvoor gaan we bespreken wat onze gezamenlijke inzet kan zijn. Deze ervaringen dragen we uit naar andere regio's in Nederland.
- Wij willen leren van elkaar door het delen van best practices op het gebied van mkb-dienstverlening en door het ontwikkelen van een interprovinciaal platform met communities of practice met als doel om samen verder te komen.
- Het versterken van vraaggerichte ondersteuning is een belangrijk uitgangspunt van de Actieagenda van EZ. We gaan verkennen welke verbetermogelijkheden we zien vanuit de provincies en welke afspraken we hierover kunnen maken¹. In de vergadering van de stuurgroep Actieagenda mkb-dienstverlening van 31 mei jl. is door de bestuurlijke IPO-portefeuillehouder toegezegd dat het IPO samen met Regio Zwolle een bijdrage levert aan het ontwikkelen van een visie op de basisinfrastructuur voor regionale dienstverlening: wat is er minimaal nodig om vraagarticulatie goed te kunnen faciliteren in de regio's? Het aansluiten bij de taal van de ondernemer is daarbij een belangrijke voorwaarde.

Doelen provincies mkb-dienstverlening en eerste uitwerking

In het IPO-werkprogramma staat dat we als provincies over vier jaar onderstaande doelen hebben bereikt. De mogelijke acties die hiervoor nodig zijn, bespreken we in de komende periode verder met de IPO-werkgroep mkb-dienstverlening.

1. Het provinciale mkb-beleid wordt aantoonbaar vraaggestuurd ontwikkeld. Daardoor voelt het mkb zich actief betrokken én aangesproken door het mkb-beleid.

Vraaggestuurd beleid betekent dat we zicht hebben in de behoeften van ondernemers. In de Actieagenda wordt aangegeven dat dienstverlening vaak aanbodgericht is, gedreven vanuit de beleidsdoelen die passen bij de beoogde maatschappelijke transitie en niet in de taal van de ondernemer. Hierdoor blijft het bereik van de dienstverlening onder het brede mkb te laag en het maatschappelijk rendement achter. Als we ambiëren dat het mkb zich actief betrokken en aangesproken voelt, moeten we het mkb beter gaan snappen en meer zicht hebben op de gedragingen van het mkb. Een mogelijkheid is het werken vanuit klantreizen, persona's of levensgebeurtenissen. Ook kunnen we het beleid veel meer vormgeven samen met ondernemers. De provincies die beschikken over een eerstelijnsstructuur hebben veelal wel data over de feitelijke behoeften. De gevraagde kennis kunnen we op een aantal manieren verkrijgen.

Mogelijke acties:

- a. We delen goede voorbeelden met elkaar om te bepalen welke acties we gezamenlijk kunnen oppakken.
- b. De provincies gaan nog nadrukkelijker en meer gestructureerd het gesprek aan met ondernemers en hun vertegenwoordigers bij het vormgeven van beleid. Zie het voorbeeld van Zuid-Holland waar structureel overleg plaatsvindt met vertegenwoordigers van een groot aantal brancheorganisaties.
- c. We verkennen samen met EZ, KVK, RVO en ROM's hoe we beter gebruik kunnen maken van data als fundament van samenwerking en vernieuwing van dienstverlening en gaan daarmee concreet aan de slag (Kansenkaart 5).

Aanbevolen actie vanuit de provinciale ronde van IPO-portefeuillehouder Erwin Hoogland:

- d. Versterk vraaggerichtheid en ondersteun lokale initiatieven. Geef prioriteit aan lokale

ondernemersverenigingen en initiatieven die inspelen op de specifieke behoeften van de regio. Creëer ruimte om te experimenteren in 'regelvrije' projecten en innovatieve programma's om de concurrentiepositie van het MKB te versterken.

2. Bij het provinciale mkb-beleid staat aantoonbare maatschappelijke meerwaarde centraal en daarmee wordt de effectiviteit aantoonbaar vergroot.

Provincies hebben gemeenschappelijk dat ze beleidsmatig inzetten op innovatie- en transitievraagstukken. De Regioscan digitalisering heeft inzichtelijk gemaakt wat provincies allemaal doen op het gebied van digitalisering van het mkb. Uit de inventarisatie komt onomstotelijk naar voren dat de overzichtelijkheid voor het mkb, maar ook de samenhang van beleidsmaatregelen en de effectiviteit nog zwaar te wensen overlaten en nog aanzienlijk kunnen worden verbeterd. In IPO-verband is daarom een provinciale leergang over digitalisering gegeven.

Mogelijke acties:

- a. Een inventarisatie, gevolgd door een provinciale leergang kan ook worden toegepast op andere vraagstukken, bijvoorbeeld duurzaamheid. Een interessant voorbeeld is circulair Friesland. We stellen voor dit als gezamenlijke actie op te pakken in 2025, mits er voldoende animo is.
- b. Provincies zijn een belangrijke (potentiële) partner van het Rijk als het gaat om transitievraagstukken. Het is daarom belangrijk dat het Rijk goed zicht heeft op wat provincies doen. Het maken van een overzicht van de inzet van provincies is daarbij nuttig.

Aanbevolen actie vanuit de provinciale ronde van IPO-portefeuillehouder Erwin Hoogland:

- c. Monitoring en evaluatie. Ontwikkel een systeem voor het monitoren en evalueren van de effectiviteit van MKB-ondersteuningsinitiatieven. Dit helpt om beleid bij te stellen en te verbeteren op basis van concrete resultaten.

3. De provincies hebben een afstemmende verantwoordelijkheid ten aanzien van de regionale mkb-dienstverlening (het bij elkaar brengen van relevante partijen).

De mogelijke acties die volgen uit doelstelling 3 staan hierna onder doelstelling 4 uitgelicht, omdat beide doelstellingen betrekking hebben op het thema 'afstemmende verantwoordelijkheid'.

4. Op regionaal niveau vindt structurele afstemming en samenwerking plaats tussen provincies en gemeenten bij het opzetten van nieuw beleid om krachten te bundelen en voor continue uitwisseling van ervaringen.

Provincies dragen bij aan het innovatie- en concurrentievermogen van Nederland door het organiseren van regionale visievorming, programmering en stimuleren van innovaties in het mkb. Vanuit deze rol past het om te zorgen voor overzicht en samenhang van mkb-beleid op provinciaal niveau en ook om bij te dragen aan samenwerking tussen partijen binnen de betreffende provincie. Uit diverse onderzoeken komt naar voren dat er veel regionale initiatieven zijn, gericht op dienstverlening aan het mkb. Een van de vraagstukken in de Actieagenda is hoe de scharnierfunctie tussen landelijke dienstverlening en de lokale en regionale initiatieven kan worden versterkt.

Daarbij worden de volgende mogelijke ontwerpprincipes genoemd:

- Werken vanuit het bovenliggend doel: mkb faciliteren om de bedrijven toekomstbestendig te maken en hiermee bij te dragen aan de maatschappelijke transitie.
- Geen partij kan het alleen, dus werken als een stelsel van samenwerkende partijen.
- Werken vanuit complementariteit: elkaars diensten kennen, overlap voorkomen en gezamenlijk besluiten waar extra inzet nodig is.
- Rijk, provincies en gemeenten werken als één overheid.

Voor provincies is het een uitgelezen kans om, in nauwe samenspraak met EZ, de handschoen van scharnierfunctie op te pakken, zodat we onze positie als strategische samenwerkingspartner versterken.

Mogelijke acties:

- a. In beeld brengen welke rol provincies momenteel spelen bij de afstemming van mkb-beleid en welke rol zij voor de toekomst ambiëren.
- b. Bespreken welke rol provincies willen spelen in het stroomlijnen en terugdringen van de veelvoud aan verschillende instrumenten en regelingen.

Aanbevolen actie vanuit de provinciale ronde van IPO-portefeuillehouder Erwin Hoogland:

- c. Ontsluit provinciale regelingen en programma's op een uniforme manier. De toegang van

ondernemers tot transitieprogramma's wordt aanzienlijk verhoogd als provincies hun aanbod onderling afstemmen en op een meer uniforme wijze ontsluiten.

5. Provincies worden door EZ en andere departementen beschouwd als de belangrijke regionale partner in het stelsel van mkb-dienstverlening.

In de Actieagenda is opgenomen dat de stelselverantwoordelijkheid bij EZ ligt (Kansenkaart 3). De provincies kunnen EZ hierbij helpen.

Mogelijke acties:

- a. Wij organiseren een regulier overleg met EZ. Hierin wordt afstemming gezocht op basis van de resultaten van de verschillende provinciale en regionale initiatieven en de wijze waarop Rijksinstrumentarium (met name KvK en RVO) zijn ingebed, zodat de efficiency en de effectiviteit van de gezamenlijke inzet wordt vergroot.
- b. De provinciale programma's voor de komende jaren zijn grotendeels vastgesteld. Voor het thema mkb-dienstverlening wordt per provincie met het Rijk gezocht naar verbinding (zie bijlage 1 voor de belangrijkste beleidsuitgangspunten per provincie).

Provincies spreken tegelijkertijd de volgende verwachtingen uit naar EZ:

- **Zie ons als partner.** Erken de rol die provincies hebben bij het stimuleren van de regionale economie. Benut de regionale infrastructuur die provincies hebben opgebouwd. De provincies bevinden zich bij uitstek in de positie om samen met EZ invulling te geven aan de ambities van het Rijk. Geef ruimte om te experimenteren. EZ kan in samenwerking met provincies ook op regionaal niveau beleid toetsen.
- **Geef duidelijkheid** over de rol die EZ zelf speelt en gaat spelen bij het uitvoeren van de Actieagenda mkb-dienstverlening. Er is behoefte aan een helder beleid op het gebied van ondernemersdienstverlening. Spreek bijvoorbeeld de ambitie uit om de 6.000 landelijke regelingen te halveren.
- **Denk in lange termijn doelstellingen.** De realisatie van de ambities in de Actieagenda vraagt een lange adem. Voor de geloofwaardigheid van EZ maar zeker ook overheden in het algemeen is het essentieel om de continuïteit voor een langere tijd te waarborgen.

- **Creëer ook continuïteit** voor de basisinfrastructuur die nodig is voor een effectieve ondernemersdienstverlening. Belangrijk is om Rijksbudgetten beter aan te sluiten bij regionale wensen en deze ook een meer structureel karakter te geven.
- **Pak een coördinerende rol** richting de andere ministeries die belangrijk zijn bij de transitieopgaven, zodat er sprake is van overzicht, onderlinge samenhang en synergie. Zorg voor een multidisciplinaire aanpak van deze opgaves.
- **Investeer in het toegankelijker** maken van de voor het mkb relevante kennis en informatie. Ook wat betreft Europese regelingen. Juist EZ kan hierin iets betekenen met bijvoorbeeld data, AI of een mkb-platform. Ontsluit landelijke datasets en maakt gebruik van provinciale data. Je hebt architectuur nodig om vrij snel overzicht te krijgen voor het mkb. De uitdaging is om alle mkb-ers goed te kunnen bedienen door het eenvoudig te maken en overzichtelijk.

Bijlage 1: Overzicht MKB-dienstverlening per provincie

Provincie	Kenmerken Economisch beleid 2024-2027	Type MKB	Thema's voor MKB	MKB Dienstverlening
Fryslân	Vergroten wendbaarheid en weerbaarheid van ondernemers Strategie: Inzetten op brede welvaart van Fryslân of te wel schoon, gezond en gelukkig Fryslân en verder kijken dan alleen economische groei. - In top 3 provincies brede welvaart - Voorloper op de 6 speerpunten; water, HTSM, agrofood, circulair, maritiem, toerisme. - In top van EU-regio's op gebied circulariteit	Brede mkb, innovatief en duurzaam, exporteren	Versterking van Friese concurrentiekracht vraagt om investering in ondernemerschap en internationalisering. Thema's: financiering, digitalisering, arbeidsmarkt, internationalisering, innovatie, verduurzamen, circulaire economie, ondernemerschap, vestiging, start- en scale-ups	Ynbusiness (1 ^e lijns ondernemersloket), Innovatie Pact Fryslan, FOM, NOM, SNN. Vereniging Circulair Friesland, Founded in the North
Groningen	Ambitie: Verhogen brede welvaart van de Groninger. Strategische doelen: Vergroten verdienvermogen, circulaire economie, toekomstbestendige arbeidsmarkt en vestigingsklimaat Opgaven: - Bevorderen van innovatie en kenniseconomie; - Werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt; - Perspectiefvolle landbouw stimuleren; - Internationaliseren; - Toekomstbestendigheid bestaande bedrijven waarborgen; - Een aantrekkelijk vestigings- en investeringsklimaat realiseren.	Reactief voor alle MKB! (Proactief voor MKB vanaf 10 medewerkers)	Thema's GroBusiness obv de (latente) behoefte van het MKB - Financiering & Subsidies - Digitalisering - Verduurzaming / circulair - Arbeidsmarkt - Internationalisering - Sales & Marketing - Innovatie / nieuwe verdienmodellen	GroBusiness, NOM, SNN en vele andere partijen die direct of via GroBusiness worden ingezet.
Drenthe	Ambitie: een toekomstbestendige en vitale economie die bijdraagt aan de brede welvaart op basis van de uitgangspunten slim, groen en met impact. Onze inzet concentreert zich de komende jaren op de realisatie van vijf opgaven.	Reactief voor het brede MKB en proactief voor 5-100 (IBDO) Startup en Scale-up (Founded) Subsidie en Financiering: divers	Altijd langs de lijn van Groen, Slim en Impact - Starten en Groeien - Innovatie - Internationaliseren/exporteren - Financiering - Verduurzamen/energie/circulair - Digitalisering Bovenstaande thema's zijn van toepassing op IBDO. Vanaf 1 januari 2025 – of kort daarna- staat er een	Ik Ben Drents Ondernemer Founded in the North (met Groningen en Friesland) NOM Subsidie- en financiering: SNN, MKB-adviesvouchers, MKB-Fonds Drenthe, Energiefonds Drenthe (gericht op energie en op circulair).

	Deze zijn in te delen in drie sporen. SPOOR 1 De basis op orde - vestigingsklimaat - toekomstbestendige arbeidsmarkt - ondernemerschap SPOOR 2 Creëren van nieuwe economische kansen - Benutten van de economische kansen rondom transitie en maatschappelijke opgaven SPOOR 3 Kracht van Drenthe - Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe		nieuwe organisatie met een nieuw plan met wellicht licht gewijzigde thema's - Startup en Scale-up (Founded) We werken samen met de Founders van IBDO (gemeenten, kennisinstellingen, ondernemersorganisaties in zowel een Adviescommissie, Foundersberaad en ambtelijke werkgroep)	
Overijssel	1. Vanuit Brede Welvaart; 2. Bijdrage aan Maatschappelijke vraagstukken; 3. Werken aan weerbare en wendbare economie; 4. Familiebedrijven zijn het kloppend hart voor de economie.	Innovatief en voorkant peloton	1. Startups en scaleups 2. Familiebedrijven 3. Internationalisering 4. Arbeidsmarkt 5. Werklocaties/Ruimte 6. Circulaire Economie 7. Innovatie 8. Digitalisering 9. Logistiek 10. Retail 11. Vrije Tijdseconomie	- Ondernemingsloketten samen met regio's en onderwijsinstellingen - ROM nadrukkelijk aanwezig; - Direct betrokken bij regio projecten voortkomend uit Actieagenda
Gelderland	Focus op Brede welvaart. Actielijnen: - Kennisintensieve clusters - Ondernemersklimaat & MKB - Werklocaties fysiek - Werklocaties toekomstbestendig - Human capital tafels - Arbeidsparticipatie - Leven lang ontwikkelen	MKB-ers in transitie naar meer digitaal, circulair en energieneutraal, starters & groeiers	- Innovatie - Arbeidsmarkt - Financiering - Circulair - Werklocaties - Digitalisering - Energietransitie/ netcongestie - Ondernemersgemeenschappen	- RCT makelaars - EDIH - Startversneller - Groeiversneller - MKB commissie - MKB pilots (landelijk 3x) - Versterken positie gemeenten - Circulair Economie programma
Flevoland	Vanuit de programmalijnen 1. verdienvermogen mkb 2. sociaal en menselijk kapitaal; 3. toekomstbestendig bedrijfsleven; 4. ruimtelijk economische ontwikkeling wordt ingezet op brede welvaart en een weerbare en duurzame economie. Mkb beleid wordt vormgegeven vanuit de programmalijn verdienvermogen mkb.	- Breed mkb - Innovatief mkb met groeiambities - Transitiegericht mkb	Provinciale inzet op de volgende domeinen 1. overheid en leiderschap 2. markt 3. ondernemerscultuur 4. kapitaal 5. support 6. human capital om bij te dragen aan: - Versterking mkb - Versterken en vergroten toegang tot kapitaal 7. Ondernemerschap dat bijdraagt aan waardecreatie	- MKB Schakelteam (support: kleinere en brede mkb) - Programma accountmanagement Horizon (support: brede mkb + innovatief mkb) - Groeibuzz programma Horizon (ondernemerscultuur: brede en innovatief mkb) - Betrokkenheid actieagenda mkb dienstverlening - Samenwerking met regio Zwolle op ondernemersdienstverlening
Utrecht	1. Gemeenschappelijke regionale economische agenda gericht op brede	Innovatief en breed	1. Innovatie (startups en scaleups) 2. Arbeidsmarkt/Talent 3. Werklocaties/Ruimte/innovatielocatie	- Samenwerking KVK en regionale partners - Betrokken bij Actieagenda

	welvaart vanuit ecosystemen (groen, slim, gezond) 2. Bijdrage maatschappelijke transitie 3. Focus nieuwe economie: toekomstbestendige bedrijven en werkenden		4. Circulaire Economie 5. Digitalisering	- Ondernemer Centraal bij Gemeente Utrecht
Noord-Holland	1. Werken aan een innovatieve, duurzame en circulaire economie 2. Vanuit Brede Welvaart 3. Bijdrage aan Maatschappelijke transitie	Innovatief en duurzaam MKB	1. Innovatief MKB 2. Circulaire economie voor MKB 3. Duurzaam MKB 4. Arbeidsmarkt & aansluiting talent & opleiding	- ROM In West - Innovatiefonds Noord-Holland (INH) - GO-NH! - PIMM - Kansen voor West - Ontwikkelbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN) - MIT - Circo Tracks en circulaire stimuleringsinstrumenten
Zuid-Holland	Focus ligt op een krachtig Zuid-Holland met daarin een belangrijke positie voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) Ter versterking van het mkb zijn de afgelopen jaren verschillende activiteiten en instrumenten ingezet op het gebied van: • Innovatiestimulering • Financiering • Ondersteuning van innovatienetwerken	Innovatieve en Breed MKB, zogenaamde peloton. Het zogenaamde 'brede' MKB is essentieel voor succesvolle transitie naar een digitale, duurzame en circulaire economie	1. Innovatie (startups en scale ups) 2. Human Capital 3. Projectfinanciering/ MKB Deals 4. Werklocaties/Ruimte/innovatielocaties 5. Circulaire Economie 6. Digitalisering 7. Brede Welvaart	Opgaveteam verduurzaming/ energietransitie • Ontzorgingsaanpak MKB/ Retail • Ontzorgingsprogramma Bedrijfsmatig vastgoed Opgaveteam Digitale Economie • Platform MKB digitaal.nl • Digiwerkplaatsen • Datawerf en responsible applied AI • Cybersecurity • Digitalzh Opgave team Circulaire Economie Kwartiermakers aanpak Circulair Breed MKB maakindustrie: • Een lerend netwerk MKB ci • Versnellingssteams • Pilots verduurzaming Detailhandel, stedelijk en landelijk • Project ter ondersteuning van MKB ondernemers bij hun zakelijke en circulaire ambities • Routekaart Remanufacturing • Praatplaat Circulaire transitie MetaalUnie Programma Human Capital • Sociale Circulariteit • We IT T • MBO-alliantie voor Leven Lang Leren; • De MKB'ter Challenge. Projectfinanciering • MKB Deals

				• Lerend Netwerk MKB-dienstverlening • Netwerkoeverleg Brancheorganisaties • Business Booster • Kwartiermaker Startups en scale-ups Regioplan; • Programma MKB010Next;
Zeeland	- Vestigingsklimaat, imago & talent - Innovatie, valorisatie & ontwikkelkracht - Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie - Europa, Rijk, Regio	Het innovatie- en brede mkb	- Innovatie - Arbeidsmarkt & talent - Digitalisering - Startups en scaleups - Familiebedrijven - Circulair	Programma's vanuit ondernemers- en innovatiehub Dockwise Vanuit ROM: N.V. Economische Impuls Zeeland Samenwerking diverse regionale partners
Noord-Brabant	Innovatiegericht; missiegedreven innovatiebeleid. Duurzaamheid en Circulariteit: focus op klimaatneutrale en circulaire economie. Talentontwikkeling: wendbare arbeidsmarkt door onderwijs, innovatie en levenslang leren te stimuleren Triple-Helix Samenwerking: economische strategie gebouwd op samenwerking tussen bedrijven, overheden en kennisinstellingen	Stuwend en innovatief MKB.	- Digitalisering en dataficering - Duurzaamheid en Circulaire Economie - Talentontwikkeling en Leven Lang Ontwikkelen - Toekomstbestendig	BOM en ROM's (Brainport Development, Midpoint, REWIN & AgriFood Capital). Braventure Fondsen zoals het Brabant Startup Fonds en het Innovatiefonds. Samenwerking met regionale en nationale partners
Limburg	1. Innovatief bedrijfsleven 2. Innovatieve ecosystemen 3. Innovaties brede MKB	Het innovatieve en brede mkb	- Innovatie - Verduurzaming, circulaire en energietransitie - Digitalisering	LIOF (regelingen, financiering en/of participaties) MIT Europese programma's als partner en/of cofinancier BVP fondsen Actieagenda mkb-dienstverlening samen met partners. MKB duurzaamheidsfonds MKB events Provincie